

תבעו להיפרד מעיראק. הם רוצים להיות עצמאיים במסגרת האיחוד המרחבי, בתוך המשפחה. לפי שעה הם מוכנים להסתפק אף בחרות לאומית במסגרת מדינה פדרטיבית עיראקית.

האינטרס הלאומי האמיתי של ישראל מחייב שתפיסה זו תנצח. שהרי אם תקום כורדיסטאן עצמאית, כמדינה ריבונית (או ריבונית למחצה) יחצר תקדים היסטורי — תקדים בעל השפעה פסיכולוגית ומעשית צומה.

כורדיסטאן כזאת תפלו את הדרך בפני השתלבותה של ישראל במשפחה המרחבית רבת-הגוונים. היא לא תהפוך ל"ישראל שנייה". להיפך, ישראל היא שתוכל להיות, ברבות הימים, ל"כורדיסטאן שנייה".

כי מבחינה נפשית, נוכח משקע השינאה הנוראה שהצטבר לאורך גבולות ישראל, קל יותר לערבים לעכל תחילה מדינה כורדית עצמאית בתוך האיחוד המרחבי, מאשר מדינה ישראלית.

קדימה, לתוך המבוי הסתום

קורא הנכון, שהגיע עד לנקודה זו, בתדאי שם לב לפאראדוקס מסויים. אפשר להגדירו כך: אנחנו, השואפים לחיים בצוותא עם עמי ערב, והמאמינים כי הדבר אפשרי — תומכים כאן בעם לא-ערבי, המתקומם נגד שלטון ערבי.

המישטר הקיים בישראל, המתכחש בגלוי לכל אפשות של שלום ושותפות עם הערבים בדורנו, והתאמץ כי המלחמה בינינו ובין הערבים היא תופעת-קבע בלתי-יגמעת — תומך למעשה בשלטון הערבי, עלידי התעלמותו ממלחמת-השיחור.

אכן, פאראדוקס. אבל רק למראית עין. כי התעלמותו של המישטר הקיים נובעת משני גורמים — האחד נפשי, השני מדיני. הגורם הנפשי הוא אירעצון להתערב בחיי המרחב, או אף להכיר בקיומו. אין למישטר הזה שום כלים לטפל בבציה מרחבית. אפילו רצה המישטר, מטעמים טכסיים אנטר-ערביים, ליצור מגע עם הכורדים — לא יכול היה להגיע אליהם. לצורך זה דרוש מנגנון מאורגן, צחת מאומן, תקציב — בקיצור, אותו מיניסטרוון לענייני המרחב, שאת הקמתו תבענו מעל עמודי שבוועון זה פעמים רבות.

אולם מי שבזו לערבים, בז ממילא גם לכורדים. לא במיקרה הפך אצלנו עצם המושג "כורדי" למילת-זילזול, לתואר-בוז. זהו השורש הפסיכולוגי של העוינות.

הגורם המדיני חמור עוד יותר. כורדיסטאן אינה משתרעת רק בתחומי עיראק וסוריה — אלא גם בתחומי תורכיה ואיראן. שתי אלה הן בעלות-כרית של המישטר הישראלי הקיים. ישראל אינה יכולה לתמוך במשאפות-השיחור של הכורדים, מבלי לקלקל את יחסיה עם שליטי טהראן ואנקרה, שהם מדכאי-כורדים מלידה.

יש כאן אותו מעגל קסמים כמו בבציה אלגיריה. אז ניראה החשבון כך: מלחמה לנו במצריים. כדי לעמוד במלחמה זו, אנו זקוקים לנשק. את הנשק אנו יכולים לקבל רק משונאי-מצריים — הצרפתים. הצרפתים לוחמים באלגיריים. על כן אנו צריכים להילחם באלגיריים.

התוצאות ידועות כיום לכל. החמצנו הזדמנות היסטורית חד-פעמית להתיידד בעוד מועד עם אומה ערבית. אלגיריה זכתה לעצמאותה, ושליטיה חדורים שנאה לישראל, שנצעה סכין בגבת בשעת הקשה ביותר. צרפת מתרחקת מאתנו, כדי לפייס את האלגיריים. והשנאה הערבית אלנו נבעה שבעתיים.

היום חוזרת פרשה זו בצפון. החשבון נראה עתה כך: מלחמה לנו בערבים. על כן עלינו לבקש שותפות עם שונאי-הערבים במרחב. בראש שונאים אלה עומדים התורכים והאיראנים. אלה שונאים גם את הכורדים. על כן עלינו להתנגד לתביעות הכורדים. התוצאה לא תאחר לבוא: לא נרוחח מאומה; נפסיד בעל-ברית פוטנציאלי; עוד עם מרחבי יתחסף על שונאינו, ובעלי הרצון הטוב בעולם כולו יבוזו לנו.

שניאה גוררת שניאה, ועבירה גוררת עבירה. חוסר-היכולת של המישטר הקיים להתגבר על כשלונו היסודי — כשלונו יחסיו עם הערבים — רחף אותו, בעיקבות אכזריות, יותר ויותר רחוק לתוך המבוי הסתום.

חלום התעתועים הישן

יש בתוך המישטר הקיים זרם אחד, שהיה רוצה לתמוך בכורדים. זה הזרם הדוגל בחלום-תעתועים ישן: "ברית של המיעוטים במזרח התיכון". כלומר: שיתוף-פעולה של ישראל עם אוסף של מיעוטים ערביים, דתיים ולאומיים — כגון הכורדים, הדרוזים, הארמנים, הקופטים וכו'.

אלא שזרם זה נפל ככושרי-מחשבתו אף מראשי המשטר עצמם. קודם מכל, מפני שאנשי זרם זה אינם מסוגלים להבין את הסתירה הפנימית של תפיסתם. תפיסה זו דוגלת, כמובן, באורינטציה על תורכיה ואיראן — שגם הם בבחינת "מיעוטים" במסגרת "המזרח התיכון". וכפי שראינו: מי שרוצה בידודות התורכים והאיראנים, מוכרח לתקוע סכין בגב הכורדים.

שנית: הכורדים לא ישתפו פעולה עם שום גורם ישראלי מושיט להם יד מתוך תפיסה כזאת.

כי הכורדים אינם טיפשים יותר מכל עם אחר, והם מציאותיים מאד בהערכת כוחם ודרכם בעתיד. על כך היה לי הזדמנות לעמוד בעצמי, כאשר שוחחתי עם נציגיהם באירופה. אנשי מוסטאפה ברזאני יודעים כי הם חיים במרחב, אשר רוב תושביו ערביים. הם מוכנים לאחוז בנשק כדי לכבוש את חרותם הלאומית — אך הם יודעים כי מחר יצטרכו שוב לחיות בצוותא עם הערבים. לכן לא יעשו דבר, גם בשאי מלחמת-שיחור, שיש בו כדי לפגוע באיזולאם היסודיים של העולם הערבי.

הם מוכנים לקבל עזרה מכל מקום — מבית-המועצות (התומכת בהם), ואשר על רקע זה יכולנו להתקרב אליהם, מאמריקה (המתכחשת להם), כדי למצוא תן בעיני הערבים, התורכים והאיראנים), ואף מגמאל עבד אל-נאצר (הרואה בכך הזדמנות למרר את חיי יריביו בבגדאד). אולם חשבוננו של נשיא רע"ם מפוקח עוד יותר. הוא מוכן לצרף מדינה כורדית לפדרציה שלו, מתוך שיקול שמדינה כזאת תביא לפדרציה שטחים השייכים כיום לתורכיה ולאיראן. תוך כדי כך מוכן נשיא רע"ם, כנראה, לשנות במידת-מה את תפיסתו לגבי צורת האיחוד, ורקבל בחשבון איחוד ריבוני. שינוי כזה כולו לטובת ישראל, וזה נימוק חשוב נוסף לתמיכה בכורדים.

אולם הכורדים לא יקבלו עזרה מממשלה השנואה על כל הערבים, שהערבים רואים בה אויבת-בנפש, והמתנגדת לשאיפות הלאומיות הצודקות של הערבים. הם יודעים שהדבר היה מתגנב בהם מחר.

וכך אנו חוזרים אל ראשית הדברים: רק גוף ישראלי המאמין באיחוד המרחב, האוהד את השאיפות הלאומיות הצודקות של הערבים — מסוגל לכלל לנהל פוליטיקה מרחבית, למצוא פסיכולוגיה, להתערב בתהליכים הפנימיים של המרחב.

רק גורם כזה יכול לבוא במגע עם הכורדים וליצור עמם שיתוף-פעולה. ממשלת ישראל אינה מסוגלת לכך — גם אילו רצתה. והיא אינה רוצה בכך מאותן הסיבות שבגללן אינה מסוגלת לכך.

אבל גם ממשלה זו יכולה לעשות מעשה פשוט של הגינות אנושית: להרים את קולה נגד רצח העם הכורדי. בהימנעה מלעשות כן, היא ממיטה הרפה על המדינה.

במדינה

(המשך מעמוד 4)

גולדה, ששמעה כי שמה עומד להיות מוזכר במאמר, פנתה לעורך מעריב, אריה (צ'צ'יק) דיסנצ'יק, ביקשה ממנו להוציא את הדברים שנגעו לה. אולם הפניה אחרת את המועד. הרשימה כבר הודפסה בחלק הפנימי של העיתון, המוכן יום לפני הופע. תו. דיסנצ'יק החליט בכל-זאת לעשות ל-גולדה מיוחדת של רצון-טוב, אם כי מגוחך. בעמוד האחרון של אותו גליון, הדפיס "תיקון טעות", בו נאמר:

"בכתבה על צעירי מפא"י, המתפרסמת ב-עמוד 3 של היום, השתרכב גם שמה של הגב' גולדה מאיר... בגלל סיבות טכניות, לא היה סיפק בידי המערכת לתקן את השורות הללו."

עבודה אקדמיה לשביתות

שורת חדרים, בקומה השנייה של בניין החעד הפועל של ההסתדרות, עלולה להתרוקן מיושביה. הדיירים, המתכנסים לצורה פיננ, מוכינים כבר מקומות בבניין אחר: בית-המחננס.

ביצוע הפינוי תלוי בכך, אם מזכיר ה-ועד הפועל, אהרון בקר, יעמוד על האולטי-מאטום, אותו זרק באתר הישיבות האחר-רונות של הועדה המרכזת של ההסתדרות: או שאיגוד המהנדסים יתקן את קשריו עם ועדת-התאיאום — המארגנת את האקדמאים — או שההסתדרות תנתק את כל הקשרים עם איגוד המהנדסים.

האיגוד המנודה. שורשי הסיכסוך נעוצים בתקופה שלפני קום המדינה. ב-אותה תקופה, עקב הפעילות המועטה ב-פיתוח המדע והטכניקה בארץ, נאלצו מהנדסים רבים לעסוק שלא במיקצועם. פולחן העבודה הפיסית גרם לכך, שמהנדסים רבים שעסקו בהנדסה, השתכרו פחות מפועל פשוט. המיפנה הל כאשר החלה בארץ ה-התפתחות המהירה של התעשייה. אז, בזמן מלחמת העולם השנייה, התאגדו המהנדסים ושאר האקדמאים, באגודת הראשונה. אך עמדת ההסתדרות כלפי האקדמאים — שלי-לת חשיבותם במשק הארץ — נשארה בעינה.

עמדה זו הביאה לבסוף למרד ממשתי. לפ-ני שבץ שנים פרצה לראשונה שביתת אק-דמאים כללית, אשר נסתיימה, לאחר 14 יום, בניצחונם המלא של השוכתים. הם השיגו אז לא רק את דרישותיהם הממ-שיות, אלא גם הבטחה לשינוי מדיניות כללי של עמדת ההסתדרות כלפיהם. כערוכה ל-קיום הבטחה זו, הוקמה בהסתדרות מועצה לענייני-אקדמאים, ומחלקה מיוחדת של ה-ועדה הפועל, שתפקידה יהיה לייצג את האיני-טרסטים של האקדמאים.

בכל זאת לא פסקו ההתנגשויות. במיוחד עם האירגון החזק ביותר בציבור האקדמי-אים — אירגון המהנדסים. המצב החריף יותר, לאחר שבפעם הראשונה בהיסטוריה של ההסתדרות, הפסידה מפא"י את הרוב באיגוד כלל-ארצי זה. קרוב לחמישים אחוז ל-49.5 ליתר דיוק — קיבלה או סיעת לקידום. המאגרת בתוכה את חברי מפא"י ובלתי-מפלגתיים.

כאשר פרצה, לפני חמש שנים, שביתה ראשונה של המהנדסים בלבד, היתה זו שביתה שכבר אורגנה על-ידי אירגונם.

ההסתדרות פתחה אז בצעדים חריפים ו-נימצרים נגד האיגוד המתמרד. הדברים הגי-עו עד לגירוש איגוד המהנדסים מן הוועד-הפועל של ההסתדרות. כדי שניציגי האיגוד לא יוכלו לשוב למשרותיהם, החליפו את מנהולי חדריהם בבניין הוועד-הפועל.

רק אחרי כמה חודשים הורשה האיגוד המנוודה לחזור למשרדיו הקודמים.

הדרישות נידחו. התפוצצות חדשה ארעה בשנה שעברה, עם פרוץ שביתת חמשת-השבועות של ציבור המהנדסים. ה-תה זו שביתת האקדמאים הראשונה שנג-מרה בכישלון השובתיים.

באיגוד המהנדסים היה קיים או מצב פאראדוקסאלי. לסיעת לקידום היה או עדיין רוב, אולם גם למפא"י היו כבר ארבעים אחוז בין הנציגים. על מנת לא להפך את שלום הבית, נקבע כי לאיגוד יהיו שני מנ-כירים, בעלי אותן הזכויות. המזכיר ה-מפא"י, ליפא בס, היה האיש שחתם או, (המשך בעמוד 11)

הקרוב הראשון של

איש לא תאר לעצמו שהתפוצצות תבוא כל כך מהר. לוי אשכול עשה מאמצים אדירים כדי להרכיב את ממשלתו במהירות-שיא. הציגה בפני הנשיא שבוע ימים בלבד אחריו שהוטל עליו להרכיבה. בנאומיו ובהצהרות תבריו הקואליציה, חזרה נימה עיקרית אחת: אין זעזועים, אין מש-ברים, אין כמעט שינויים. זוהי "ממשלת המשך", הממשיכה בדרכה אחרי הפסקה קצרה מאוד, ואחרי שנוטע אחד בלבד — חשוב כלשהו — ירד ממנה.

אך כבר ברגע ש-64 חברי-כנסת הצביעו אמון לממשלת אשכול, היה ברור כי השקט יימשך לכל היותר שלושה חודשים.

הוא נוסף פחות משלושה ימים. הפתעה גשפחה היה זה משה דיין שגרם להתפוצצות, לא שמעון פרס.

★ ★ ★

האיום: מדך בחיים

לפי החשבון הראשון, למחרת התפט-רות בן-גוריון, היה דחיק שמעון פרס על תחנת המיידית של לוי אשכול והב-ריו. שהרי בגללו התקוממו נגד בן-גוריון, ובגלל עלייתו חסרת-המעצורים קשרו קשר להרחיק את הזקן, בטרם יירש אותו פרס בחיים. אחרי הרחקת בן-גוריון, קבע ההיג-יון, תבוא הרחקת בן-חסותו.

השאלה היתה: מתי יסולק? מייד, או רק בעוד חודשיים-שלושה, אחרי האיחוד עם אחדות-העבודה, והעברת משרד-הבטחון ל-ישראל גלילי?

פרס, מצידו, עשה את כל המאמצים לא לתת עילה להרחקתו. הוא התחפר בעמ-דותיו, ואף הקים לעצמו כוח-מילואים ל-שעת-חירום, בדמותו של לוי אשכול ובן-גוריון, אותו שיכנע לחזור לכנסת.

הסכנה העיקרית לפרס, שהוזכרה בשלב זה: שאשכול ימנה מנהל-כללי חדש במשרד-הבטחון, במקום אשר בן-גנחן, ידידו המסור של פרס. אף הוזכר שמו של ד"ר צבי דינשטיין, אחד מצעיריו המפורסמים של אשכול באוצר.

מינויו של דינשטיין היה לופת את פרס כבתוך מלקחיים: מלמלה היה השר אשכול לוחץ עליו ומקצץ בסמכויותיו; מלמטה היה המנהל-הכללי נוטל לידיו את הסמכויות המוגדרות של מנכ"ל, ושאיר את סגן-השר בתוך שטח-הפקר, ללא סמכויות ברורות, ממונה על ביצוע אותם הדברים שהשר יטיל עליו מדי פעם.

אך הסכנה לא התממשה. אשכול לא היה מוכן לצעד כה מרחיק-לכת. מה עוד, ש-ברור היה לו כי מינוי מנכ"ל חדש במש-רד-הבטחון היה גורר אחריו הפיכה כללית בקרב הפקידות הבכירה גם במשרדים אחר-רים — דבר שאשכול רצה למנוע, בעיקר במשרד-האוצר.

★ ★ ★

ניגודים לאור השמש

פרס אינו יודע כאיש העקרונות ה-נוקשים. הוא אומנם יודע מה שברצונו להשיג, אך מעולם אינו מתחייב לקר-פועלה מסויים. כאופורטוניסט מובהק, הוא מוכן לחתור לקראת יעדו בכל דרך ובכל אמצעי. במשבר הנוכחי, החמור בכל האקראיריה הפוליטית שלו, פעל בשני כיתנים. בראש וראשונה, ניצל את השהייה של לוי אשכול כדי להציע לו ברית-אמונים, מתוך חשבון קר שההסתדרות הקלה ביותר תביא לסילוי-קו הפוחלץ, וכי כדאי לו יותר לחכות ל-רגע של חולשה מצד אשכול כדי לחבל בו, או לגנוב את ליבו ואת סמכויותיו.

אשכול, אחד העסקנים המפלגתיים המפר-כחים והמשופשפים ביותר בארץ, הבין זאת. בכל זאת השאיר את פרס מקומיו. היתה היתה: האם נקט צעד טכסיטי ומני, עד שהוא עצמו יריגש בטוח יותר בתוך משרד הבטחון — או שמא היה כאן גלילי ראשון של נכונותו האגדית לפשרות.

כאשר נשא השבוע אשכול עצמו על פשרנותו, השיב לכתב דברי: "אני בטוח שהשגתי עד כה, בדרכים שונות, מטרות שהצבתי לעצמי."

ומה ביחס לשמועות, כי הוא מתכוון ל-קצץ בסמכויותיו של פרס? אשכול, האיש שהכניס את שמעון פרס למשרד-הבטחון, בהיותו המנכ"ל הראשון, השיב תשובה חלקלקה: "במידה שמדובר על מתחנות, שמת לי למטרה להקים גשר, ולהעלות ניגודים לעיני השמש."